KOHTUJURISTI ETTEPANEK
ELEANOR SHARPSTON
esitatud 17. juulil 2008 [1]

1. Käesolevas EÜ artikli 226 alusel algatatud kohtuasjas väidab komisjon, et Hispaania ei ole kahes aspektis täitnud oma kohustusi, mis tulenevad direktiivi 2000/35/EÜ (edaspidi „direktiiv") [2] artikli 3 lõigetest 1, 2 ja 4. Esiteks väidab komisjon, et direktiivi üle võtvas siseriiklikus õigusaktis lubatakse teatavate toodete eest maksmise tähtaega pikendada 60 päevalt 90 päevani, ilma et automaatselt tekiks viivist, mida tuleb vastavalt direktiivi artikli 3 lõikele 2 sellistel asjaoludel kohaldada. Teiseks lükkas Hispaania kõnealuse 60-päevase tähtaja täieliku jõustumise edasi 1. juulini 2006, kuigi direktiivis nõuti rakendamist 8. augustiks 2002 ja ei nähtud ette selle direktiivi sätete osalist ega järkjärgulist rakendamist.

Asjakohased õigusnormid

Direktiiv

2. Direktiivi eesmärk on võidelda hilinenud maksmisega äritehingute puhul, mis eriti koormab väikesi ja keskmise suurusega ettevõtteid. [3]

3. Vastavalt direktiivi põhjendusele 18 arvestatakse selles direktiivis „pikkade lepingujärgsete makseperioodide küsimust ja eriti teatavat liiki lepingute olemasolu, mille puhul on õigustatud pikem makseperiood koos lepinguvabaduse piiramise või kõrgemate intressimääradega".

1 – Algkeel: inglise.

2 – Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/35/EÜ hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul (EÜT 2000, L 200, lk 35; ELT eriväljaanne 17/01, lk 226).

3 – Direktiivi põhjendus 7.

4. Direktiivi põhjenduses 19 on märgitud, et direktiiv peaks keelama lepinguvabaduse kuritarvitamise võlausaldaja kahjuks, ning loetletud mitmesuguseid tegureid, mida võidakse käsitada kui sellist kuritarvitamist.

5. Direktiivi artikli 2 lõikes 2 on „hilinenud maksmine" määratletud kui „lepingujärgse või seadusjärgse maksetähtaja ületamine".

6. Artikli 3 pealkiri on „Hilinenud maksmise intress". Selles on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et:

a) punkti d kohast intressi tuleb maksta alates päevast, mis järgneb lepingus fikseeritud maksekuupäevale või maksetähtaja lõpule;

b) kui maksekuupäev või tähtaeg ei ole lepingus kindlaks määratud, tuleb intressi hakata maksma automaatselt ilma, et selleks oleks vaja meeldetuletust:

i) 30 päeva pärast kuupäeva, mil võlgnik sai kätte arve või samaväärse maksetaotluse, või

ii) kui arve või samaväärse maksetaotluse kättesaamise kuupäev ei ole kindel, siis 30 päeva pärast kauba või teenuste kättesaamist või

iii) kui võlgnik saab arve või samaväärse maksetaotluse kätte enne kaupu või teenuseid, siis 30 päeva pärast kaupade või teenuste kättesaamist või

iv) kui seaduse või lepinguga on ette nähtud heakskiitmise või kontrollimise kord, millega kinnitatakse kauba või teenuse vastavust lepingule ja kui võlgnik saab arve või samaväärse maksetaotluse kätte enne sellise heakskiitmise või kontrollimise kuupäeva või sel kuupäeval, siis 30 päeva pärast nimetatud toimingu kuupäeva;

[…]

d) hilinenud maksmise intressimäär („seadusjärgne intressimäär”), mille võlgnik peab tasuma, on Euroopa Keskpangas enne kõnealuse poolaasta esimest kalendripäeva toimunud hiliseimate põhiliste refinantseerimistoimingute [4] puhul kohaldatud intressimäära („viiteintress”) ja vähemalt seitsme protsendipunkti („marginaal”) summa, kui lepingus ei ole sätestatud teisiti. […]

[…]

2. Teatavate siseriiklikes õigusaktides määratletud lepingukategooriate puhul võivad liikmesriigid sätestada tähtaja, mille möödumisel tuleb intressi maksta maksimaalselt 60 päeva eest, tingimusel et nad kas takistavad lepinguosalisi seda tähtaega ületamast või määratlevad kohustusliku intressimäära, mis on seadusjärgsest intressimäärast märkimisväärselt kõrgem.

3. Liikmesriigid sätestavad, et kui kokkulepe maksekuupäeva või hilinenud maksmise kohta ei ole kooskõlas lõike 1 punktide b-d ja lõike 2 sätetega, siis see kas ei ole jõustatav või annab see alust kahjuhüvituse nõudmiseks, kui […] see [on] võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglane. […] Kui otsustatakse, et selline kokkulepe on äärmiselt ebaõiglane, kohaldatakse seadusjärgseid tingimusi, kui siseriiklikud kohtud ei määra kindlaks muid tingimusi, mis on õiglased.

4. Liikmesriigid tagavad, et võlausaldajate ja konkurentide huvides on olemas piisavad ja tulemuslikud vahendid vältimaks lõikes 3 osutatud äärmiselt ebaõiglaste tingimuste jätkuvat kasutamist.

[…]”.

7. Artikli 6 lõikes 1 nõutakse, et liikmesriigid jõustaksid direktiivi täitmiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid enne 8. augustit 2002. Artikli 6 lõikega 2 lubatakse liikmesriikidel säilitada või kehtestada sätteid, mis on võlausaldajale soodsamad kui direktiivi järgimiseks vajalikud sätted.

4 – Nagu on määratletud direktiivi artikli 2 lõikes 4.

Hispaania õigusnormid

8. Direktiiv võeti Hispaanias üle 29. detsembri 2004. aasta [5] seadusega 3/2004 hilinenud maksmisega võitlemise kohta äritehingute puhul (edaspidi „seadus 3/2004"). [6]

9. Seaduse 3/2004 artikli 4 lõikes 1 on sätestatud, et maksetähtaeg on kas poolte vahel „kooskõlas kohaldatava õigusliku raamistikuga" kokku lepitud või niisuguse kokkuleppe puududes ette nähtud artikli 4 lõikega 2. Nimetatud sättes on maksetähtajaks ette nähtud 30 päeva samasugustel tingimustel nagu direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti b alapunktides i-iv.

10. Seaduse 3/2004 artikli 7 lõikes 1 on sätestatud, et viivis on kas lepingust tulenev või sellise kokkuleppe puududes seadusjärgne vastavalt artikli 7 lõikele 2, millega omakorda on sisuliselt üle võetud direktiivi artikli 3 lõike 1 punktiga d ette nähtud seadusjärgne intressimäär.

11. Seaduse 3/2004 artikli 9 lõikes 1 on sätestatud, et kui pooltevahelised kokkulepped maksetähtaja või hilinenud maksmise tagajärgede kohta kalduvad kõrvale vastavalt artikli 4 lõikega 2 ette nähtud tähtajast või artikli 7 lõikega 2 ette nähtud seadusjärgsest viivisemäärast ning on võlausaldaja suhtes äärmiselt ebaõiglased, on need kokkulepped tühised.

12. Lisaks nummerdatud artiklitele sisaldab seadus 3/2004 veel teatavaid sätteid. Seaduse 3/2004 esimese „lisasättega" on ette nähtud, et kaubandustarnijatele tehtavad maksed, mida reguleerib 15. jaanuari 1996. aasta seadus 7/1996 jaekaubanduse kohta (edaspidi „seadus 7/1996"), [7] on põhiliselt reguleeritud kõnealuse varasema seadusega ning hilisem seadus on oma laadilt seda täiendav.

13. Seaduse 3/2004 teise „lõppsätte" esimeses osas muudetakse seaduse 7/1996 artiklit 17. [8] Asjakohases osas on selle artikli sõnastus nüüd järgmine:

„1. Sõnaselge kokkuleppe puududes loetakse, et jaemüüjad peavad tasuma ostetud kauba hinna 30 päeva jooksul alates kauba kohaletoimetamisest.

5 – Komisjon andis Hispaania EÜ artikli 226 alusel Euroopa Kohtusse direktiivi ülevõtmisel viivitamise eest (kohtuasi C-384/03). Pärast seaduse 3/2004 vastuvõtmist Hispaania poolt võttis komisjon selle hagi tagasi. Euroopa Kohus kustutas kohtuasja C-384/03 registrist 28. aprilli 2005. aasta määrusega (ELT 2005, C 182, lk 33).

6 – *Boletín Oficial del Estado*, edaspidi „*BOE*", 314, 30.12.2004.

7 – *BOE* 15, 17.1.1996, lk 1243.

8 – Seaduse 3/2004 preambuli kohaselt eeldasid ebaõiglasi tingimusi käsitlevad sätted seaduse 7/1996 artikli 17 lõike 3 muutmist, et kohandada tarnijatele tehtavad maksed hilisema seaduse sätetele.

[…]

3. Maksmist värske toidukauba ja kergrikneva kauba eest ei tohi ühelgi juhul edasi lükata rohkem kui 30 päeva. Maksmist muu toidukauba ja tarbekauba eest ei tohi edasi lükata rohkem kui 60 päeva, välja arvatud sõnaselgel kokkuleppel, millega nähakse tarnijale ette majanduslik hüvitis pikema maksetähtaja eest. Ühelgi juhul ei tohi maksmist edasi lükata rohkem kui 90 päeva.

[…]

5. Igal juhul tekib viivis automaatselt alates päevast, mis järgneb kokkulepitud maksekuupäevale või vastava kokkuleppe puududes kuupäevale, mil lõike 1 sätete kohaselt oleks tulnud teha makse. Sel juhul kohaldatakse viivise summa kindlaksmääramiseks [seaduse 3/2004] artikliga 7 ette nähtud määra, kui pooled ei ole lepinguliselt kokku leppinud teistsugust määra, mis ei tohi olla väiksem kui seadusjärgne viivisemäär pluss 50 protsenti."

14. Seaduse 3/2004 teise „lõppsätte" teine osa sisaldab üleminekusätet, mille kohaselt kohaldatakse seaduse 7/1996 (muudetud redaktsioon) artikli 17 lõikega 3 ette nähtud 60-päevast maksimumtähtaega alates 1. juulist 2006. Seni „ei tohi maksmist toidukauba eest, mis ei ole värske ega kergriknev, ega tarbekauba eest edasi lükata rohkem kui 90 päeva alates kauba kohaletoimetamisest".

Menetlus

15. Komisjonile esitati kaebus väitega, et direktiiv on Hispaania õigusesse ebaõigesti üle võetud. Komisjon saatis 13. juulil 2005 Hispaaniale märgukirja väitega, et seadusega 3/2004 rikutakse direktiivi artikli 3 teatavaid osi, muu hulgas võimaldades lükata maksmist teatava toidu- ja tarbekauba eest edasi 90 päeva ning mitte piirates maksetähtaega 60 päevale kuni 1. juulini 2006.

16. Olemata sellele märgukirjale vastust saanud, esitas komisjon põhjendatud arvamuse 19. detsembril 2005.

17. Olles kaalunud Hispaania 7. veebruari 2006. aasta vastust sellele põhjendatud arvamusele, esitas komisjon 15. septembril 2006 käesolevas asjas lahendatava hagi.

18. Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– tuvastada, et lubades seadusega 3/2004 toidukauba, mis ei ole värske ega kergriknev, ja tarbekauba eest tasumiseks 90-päevast tähtaega ning lükates teatavate sätete jõustumise edasi kuni 1. juulini 2006, on Hispaania Kuningriik rikkunud kohustusi, mis tulenevad direktiivi artikli 3 lõigetest 1, 2 ja 4;

– mõista kohtukulud välja Hispaanialt.

19. Hagiavalduses on täpsustatud, et 90-päevane maksetähtaeg on artikli 3 lõigete 1 ja 2 rikkumine, kõnealune edasilükkamine aga on artikli 3 lõigete 1, 2 ja 4 rikkumine.

20. Komisjon taotles kohtuistungit, mis peeti 13. veebruaril 2008.

Kas 90-päevane maksetähtaeg rikub direktiivi artikli 3 lõikeid 1 ja 2?

21. Komisjoni väitel on rikutud nii artikli 3 lõiget 1 kui ka lõiget 2. Olen siiski seisukohal, et põhjendatud on ainult väide viimati nimetatud sätte rikkumise kohta.

22. Komisjon on seisukohal, et Hispaania on kasutanud direktiivi artikli 3 lõikega 2 antud võimalust ja määratlenud teatava lepingute liigi – lepingud, mis käsitlevad toidukaupa, mis ei ole värske ega kergriknev, ja tarbekaupa –, mida kõnealune säte reguleerib. Samas ei vasta Hispaania õigusnormid artikli 3 lõike 2 tingimustele.

23. Komisjoni argumendist saab järeldada, et ta eeldab, et Hispaania on valinud artikli 3 lõikega 2 ette nähtud teise võimaluse, mis võimaldab pikendada maksetähtaegu 60 päevalt kuni 90 päevani (sest esimese võimaluse puhul on keelatud igasugune pikendamine rohkem kui 60 päevani). Siiski ei ole seaduse 7/1996 (muudetud redaktsioon) artikliga 17 määratud „kohustuslik[k]u intressimäära, mis on seadusjärgsest intressimäärast märkimisväärselt kõrgem", nagu teise võimaluse puhul nõutakse. Selle asemel kohustatakse võlgnikku andma tarnijale „majanduslikku hüvitist" pikema maksetähtaja eest. Komisjoni väitel on selline sõnastus ebatäpne ja pakub võlausaldajale vähe kaitset. Sellest tulenevalt on seadusega 3/2004 muudetud seaduse 7/1996 artikli 17 lõikega 3 rikutud direktiivi artikli 3 lõiget 2.

24. Hispaania väidab, et seaduse 7/1996 artikli 17 lõike 3 eesmärk ei ole direktiivi artikli 3 lõike 2 ülevõtmine. Sellest hoolimata on selle eesmärk aidata kaasa direktiivi eesmärkide saavutamisele. Direktiivi põhjenduste 18 ja 19 kohaselt austatakse põhimõtteliselt lepinguvabadust, arvestades piiranguid, mille eesmärk on takistada lepinguvabaduse kuritarvitamist võlausaldaja kahjuks. Artikli 17 lõikega 3 piiratakse lepinguvabadust, nähes ette maksimaalsed maksetähtajad, et vältida jaemüügis üldiselt esinevaid pikemaid, ebaõiglasi maksetähtaegu. Seega teeb see säte kooskõlas direktiivi artikli 3 lõikega 4 lõpu äärmiselt ebaõiglastele tingimustele. Liiati annab artikli 6 lõige 2 liikmesriikidele sõnaselge loa säilitada või kehtestada sätteid, mis on võlausaldajale soodsamad kui direktiivi järgimiseks vajalikud sätted.

Direktiiv

25. Mina saan direktiivi asjakohastest sätetest aru järgmiselt.

26. Direktiivi artikli 3 lõigetega 1 ja 2 sisse seatud süsteemi alusel peab kõikidel juhtudel olema võimalik määrata lõplik maksekuupäev, mille möödudes peab võlgnik maksma võlausaldajale viivist.

27. Põhimõtteliselt on pooltel vabadus määrata maksekuupäev või -tähtaeg omavahelise lepinguga (artikli 3 lõike 1 punkt a).

28. Liikmesriikidel tuleb ette näha 30-päevane seadusjärgne tähtaeg, mida kohaldatakse siis, kui pooled ei ole nimetatud vabadust kasutanud (artikli 3 lõike 1 punkt b).

29. Direktiivi artikli 3 lõige 2 annab liikmesriikidele võimaluse pikendada seda seadusjärgset tähtaega teatavate lepingukategooriate puhul kuni 60 päevani tingimusel, et nad ühtlasi kas takistavad lepinguosalisi seda tähtaega ületamast või näevad ette kohustus-

liku hoiatava viivisemäära pärast selle tähtaja möödumist tehtavate maksete suhtes. Mõlemad tingimused käsitlevad asjaolusid, mida pooled võiksid harilikult lepinguga kindlaks määrata. Siiski on selge, et kõnealune 60-päevane tähtaeg ei ole *iseenesest* lepinguvabaduse piirang, vaid direktiivi artikli 3 lõike 1 punktiga b ette nähtud tähtaja alternatiiv.

30. Selline seadusjärgse tähtaja pikendamine kuni 60 päevani on võlausaldajale vähem soodne kui seadusjärgne 30-päevane baastähtaeg, mida muidu kohaldataks. Võimaluse eest valida maksetähtajaks „maksimaalselt 60 päeva" peab liikmesriik *kas* välistama vabaduse leppida kokku 60-päevasest pikemas maksetähtajas *või* (hoolimata sellest, milles pooled võiksid muidu soovida kokku leppida) tagama, et iga sellise lepinguliselt määratud tähtaja suhtes kohaldatakse pärast sellise lepinguliselt määratud tähtaja möödumist „kohustusliku intressimäära, mis on seadusjärgsest intressimäärast märkimisväärselt kõrgem". Mõlemad tingimused on võlausaldajatele soodsamad.

Hispaania õigusnormid

31. Käsitletavate sätete sõnastusest selgub, et nii seaduse 3/2004 artikliga 4 [9] kui ka seadusega 3/2004 muudetud seaduse 7/1996 artikli 17 lõikega 1 [10] ette nähtud 30-päevased tähtajad kohalduvad pooltevahelise kokkuleppe puududes. Teisisõnu on need seadusjärgsed tähtajad. Need on selgelt kooskõlas direktiivi artikli 3 lõikega 1.

32. Seaduse 7/1996 (muudetud redaktsioon) artikli 17 lõike 3 kohaselt ei tohi maksmist värske toidukauba ja kergrikneva kauba eest „ühelgi juhul edasi lükata rohkem kui 30 päeva". Maksmist muu toidukauba ja tarbekauba eest ei tohi „ühelgi juhul […] edasi lükata rohkem kui 90 päeva". Seega ei võimalda kõnealused 30-päevane ja 90-päevane maksetähtaeg mingeid erandeid. Seevastu 60-päevane tähtaeg, mis on samuti ette nähtud muu toidukauba ja tarbekauba suhtes, võimaldab erandit: „ei tohi edasi lükata rohkem kui 60 päeva, välja arvatud sõnaselgel kokkuleppel, millega nähakse […] ette majanduslik hüvitis […]".

33. Selleks et komisjoni hagi saaks olla edukas, on komisjonil vaja tõendada, et seaduse 7/1996 (muudetud redaktsioon) artikli 17 lõikega 3 ette nähtud 60-päevane ja 90-päevane maksetähtaeg, mille üle ta kaebab, on artikli 17 lõikega 1 ette nähtud 30-päevase seadusjärgse tähtaja

9 – Vt eespool punkt 9.
10 – Vt eespool punkt 13.

pikendused, nii nagu direktiivi artikli 3 lõikega 2 ette nähtud 60-päevane tähtaeg on artikli 3 lõike 1 punktiga b ette nähtud seadusjärgse tähtaja suhtes lubatav pikendus.

34. Kui seaduse 7/1996 (muudetud redaktsioon) artikli 17 lõikega 3 ette nähtud 60- ja 90-päevane tähtaeg *ei ole* seadusjärgse 30-päevase tähtaja pikendused, vaid lihtsalt poolte lepinguvabaduse piirangud, on need – nagu Hispaania on märkinud – võlausaldajale soodsamad kui direktiivi järgimiseks vajalikud sätted. Sellepärast oleksid need artikli 6 lõikega 2 lubatud, olenemata sellest, milliseid muid tingimusi võidakse nendega siduda, ja nende jõustumiskuupäevast.

35. Seaduse 7/1996 artikli 17 lõigete 1 ja 3 sõnasõnalisel lugemisel nähtub, et usutavam on viimati kirjeldatud tõlgendus. Sõnaselge kokkuleppe puudumise puhuks on artikli 17 lõikega 1 ette nähtud üldine seadusjärgne tähtaeg 30 päeva (millega seega rakendatakse direktiivi artikli 3 lõike 1 punktid a ja b), samas kui artikli 17 lõikes 3 on sätestatud, et maksmist ei tohi ühelgi juhul edasi lükata rohkem kui 30, 60 või 90 päeva, sõltuvalt vastava toote liigist (võimalusega pikendada 60-päevast tähtaega kuni 90 päevani tingimusel, et tarnijale antakse kokkulepitud hüvitis). Loomulik tõlgendus on see, et need kolm tähtaega piiravad poolte lepinguvabadust kuupäeva või tähtaja määramisel nendevahelises lepingus.

36. Komisjon ei ole Euroopa Kohtule esitanud piisavat põhjendust, mis toetaks kõnealuste Hispaania õigusnormide vastupidist tõlgendust, mille kohaselt kõnealused 60- ja 90-päevane tähtaeg on poolte vahelise sõnaselge kokkuleppe puududes kohaldatavad 30-päevase seadusjärgse tähtaja pikendused. Samuti ei ole komisjon tõendanud, et Hispaania kohtud on kõnealuseid õigusnorme nii tõlgendanud.

37. Nendel asjaoludel ei ole ma valmis järeldama, et komisjon on suutnud tõendada direktiivi artikli 3 lõike 2 rikkumist kõnealustes Hispaania õigusnormides.

Direktiivi artikli 3 lõike 1 rikkumine?

38. Hagiavalduses väidab komisjon samuti, et seaduse 7/1996 (muudetud redaktsioon) artikli 17 lõikega 3 ette nähtud 90-päevase pikendusega rikutakse direktiivi artikli 3 lõiget 1, kuid ei selgita, kuidas. Äsja esitatud analüüsi põhjal on selge minu seisukoht, et komisjon ei ole tõendanud, et seaduse 7/1996

(muudetud redaktsioon) artikli 17 lõikel 1 oleks veel mingisugune toime lisaks sellele, et see kohaldub *eranditult kõikide lepingute suhtes.* Sellest tulenevalt ei ole direktiivi artikli 3 lõiget 1 rikutud.

Kas Hispaania on rikkunud direktiivi artikli 3 lõikeid 1, 2 ja 4, lükates teatavate sätete jõustumise edasi kuni 1. juulini 2006?

39. Komisjon kordab, et seaduse 7/1996 (muudetud redaktsioon) artikli 17 lõike 3 eesmärk on direktiivi artikli 3 lõike 2 ülevõtmine. Samas lükatakse sellega 60-päevase tähtaja jõustumine edasi kuni 1. juulini 2006. Direktiivis ei ole lubatud selle sätete osalist ega järkjärgulist rakendamist. Seega on kõnealuse tähtaja jõustumist edasi lükates rikutud direktiivi artikli 3 lõikeid 1, 2 ja 4.

40. Tulenevalt järeldustest, mida tegin komisjoni hagi esimese osa suhtes, olen seisukohal, et ka teine osa tuleks tagasi lükata. Kuivõrd kõnealune 60-päevane tähtaeg ei kujuta endast direktiivi ühegi sätte ülevõtmist, ei olnud Hispaania ühenduse õiguse järgi kohustatud seda tähtaega ülevõtmisperioodi lõpuks – ega tegelikult üleüldse – jõustama.

41. Sellepärast järeldan, et lükates teatavate sätete jõustumise edasi 1. juulini 2006, ei ole Hispaania rikkunud artikli 3 lõikeid 1, 2 ega 4.

Kohtukulud

42. Kodukorra artikli 69 lõike 2 kohaselt on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Olen seisukohal, et hagi tuleks jätta rahuldamata, ning Hispaania on taotlenud kohtukulude väljamõistmist komisjonilt.

Ettepanek

43. Sellepärast teen Euroopa Kohtule ettepaneku:

– jätta hagi rahuldamata;

– mõista kohtukulud välja komisjonilt.